

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕОРІЯ Й ІСТОРІЯ ЛІРИЧНИХ І ЛІРО-ЕПІЧНИХ ЖАНРІВ»**

Ступінь освіти
Освітня програма

магістр
Германські мови
та літератури
(переклад
включно) перша -
англійська

Тривалість викладання
Заняття:

3, 4 чверті
весняний семестр

лекції:

2 година на
тиждень

практичні заняття:
Мова викладання

2 година на
тиждень
українська

Кафедра, що викладає

Філології та мовної комунікації

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:

<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=7426>

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації:

Microsoft Teams – РЛм-26-1 «Теорія й історія і ліро-епічних жанрів»

Викладач:

Біляцька Валентина Петрівна

доктор філол. наук, професор кафедри
філології та мовної комунікації

Персональна сторінка

E-mail: Biliatska.V.P.@nmu.one

1. Анотація курсу

Навчальна дисципліна «Теорія й історія ліро-епічних жанрів» присвячена системному осмисленню генезису, поетики та еволюції ліро-епічних жанрів в українському та світовому літературному процесі XX — початку XXI століття. Курс спрямований на формування у студентів глибоких теоретико-літературних знань та навичок аналізу синтетичних жанрових форм, що виникли на пограниччі лірики й епосу. Передбачено також детальне опрацювання знакових художніх текстів класиків та сучасних українських письменників; вивчення ключових наукових розвідок, монографій і дискусій щодо феномену ліро-епосу в вітчизняному літературознавстві.

2. Мета і завдання курсу

Мета дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти системних теоретико-літературознавчих знань та цілісного уявлення про генезу, специфіку, еволюцію та поетику ліричних і ліро-епічних жанрів; поглибити розуміння генетичних витоків, поняття жанрового канону, процесів деканонізації, а також явищ позажанрової синкретичності й дифузії жанрових форм у художньому дискурсі. Формування навичок критичного аналізу художніх текстів із урахуванням їхньої жанрової специфіки, стильових напрямів, індивідуально-авторських концепцій та соціокультурного контексту епохи.

3. Результати навчання

Розуміти особливості історико-культурних і мистецьких аспектів розвитку жанрів ліро-епосу та закономірності їх використання у сучасній поезії.

Простежити надбання вчених материкової України та еміграції в царині вивчення та осмислення лірики та ліро-епосу.

Поглибити цілісне уявлення про найголовніші тенденції, напрямки, творчі індивідуальності в царині лірики та ліро-епосу.

Орієнтуватися в системі жанрів лірики, аналізувати ліро-епічний твір за його поетикальними параметрами.

Виробити навички аналітичного підходу до художнього тексту, користуватися різними джерелами, літературознавчими енциклопедіями та словниками у вивченні ліро-епосу.

Виробити навички аналітичного підходу до художнього тексту, користуватися різними джерелами, літературознавчими енциклопедіями та словниками у вивченні ліро-епосу.

Проводити компаративне зіставлення ліричних і ліро-епічних творів, проводити аналіз на різних рівнях текстів; самостійно здобувати й систематизувати знання з різних тем.

Виконувати індивідуальні науково-дослідні завдання з відповідної проблематики, виявляти самостійність і соціальну відповідальність, громадянські та патріотичні чесноти.

4. Структура курсу

ЛЕКЦІЇ

- Лекція: 1.** Теоретичне обґрунтування лірики й ліро-епосу з урахуванням специфіки природи та поетики ліро-епічного синтезу.
- Лекція: 2.** Генеза та фольклорні витоки ліро-епосу.
- Лекція: 3.** Специфіка функціонування «жанрових зразків» у ліриці. Літературна дума та її рецепції.
- Лекція: 4.** Циклізація віршів. Вінок сонетів.
- Лекція: 5.** Генеза та шляхи розвитку поеми: жанрова своєрідність. Романтична поема: романтичний герой і конфлікт.
- Лекція: 6.** Націотворча та філософська поема Тараса Шевченка
- Лекція: 7.** Інтелектуальна та історіософська поема кінця XIX – початку XX ст.
- Лекція 8.** Жанр драматичної поеми як ментальної репрезентації світу..
- Лекція 9.** Ліро-епічна драма та драма-казка.
- Лекція 10.** Еволюція балади: від романтизму до модернізму. Західноєвропейська романтична балада, функції.
- Лекція 11.** Становлення та мотиви української романтичної балади.
- Лекція 12.** Модернізація та трансформація балади у XX–XXI ст.
- Лекція 13.** Еволюція жанру співомовки. Байка як алегоричний повчально-гумористичний жанр.
- Лекція 14.** Жанрова модифікація сучасного роману у віршах.
- Лекція 15.** Позажанрова синкретичність та постмодерний ліро-епос (кінець XX – початок XXI ст.)

ПРАКТИЧНІ

- Практичне заняття: 1.** Трансформація жанрової системи ліро-епосу. Структурно-тематичні різновиди.
- Практичне заняття: 2.** Фольклорно-міфологічні джерела ліро-епосу.
- Практичне заняття: 3** Жанрові моделі балади XIX і XX століть. Канон класичної та романтичної балади.
- Практичне заняття: 4.** Модифікації балади у XX столітті: від класики до експерименту.
- Практичне заняття: 5.** Цикл віршів як метажанр.
- Практичне заняття: 6** Жанрова своєрідність історичної поеми
- Практичне заняття: 7.** Своєрідність сучасної філософської поеми
- Практичне заняття: 8.** Ліро-епічні реквієми та травматичний досвід XX століття
- Практичне заняття: 9** Поетична драматургія І.Драча і Ліни Костенко.
- Практичне заняття: 10.** Тематичні обрії гумористичного ліро-епосу.
- Практичне заняття: 11.** Роман у віршах: жанровий синтез та наративна структура.
- Практичне заняття: 12.** Сучасний ліро-епос: жанровий синкретизм та новітні форми.

5. Технічне обладнання та програмне забезпечення

Технічні засоби навчання:
Персональні комп'ютери;

Дистанційна платформа MOODLE.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного опитування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Максимальне оцінювання:

Практична частина			Разом
*Відповіді на практичних заняттях	Написання реферату, повідомлення	Контрольні тестові роботи, завдання, робота із текстами	
48	32	20	100

*У виставлення загальної кількості балів враховується регулярне відвідування занять (не більше одного пропуску без поважних причин за всіма видами занять) та наявність конспекту лекцій.

Теоретична частина оцінюється за результатами здачі контрольної роботи, яка містить тестові питання або передбачає розгорнуті відповіді на них.

Практична частина оцінюється за результатами відповідей на практичних заняттях, написання реферату чи виголошення повідомлення та результатами контрольної тестової роботи, яка містить 20 завдань по 0,5 бала =10 за одну тестову роботу.

Для підвищення оцінки (якщо було більш ніж 2 пропуски занять) **на 3 бали** здобувач вищої освіти може виконати та захистити презентацію з будь-якої теми лекцій з дисципліни «Література української діаспори», або обрати тему самостійно (після попереднього узгодження з викладачем).

Якщо студент набрав менше 60 балів з поточного опитування та самостійної роботи, він обов'язково складатиме **залік**. Питання підсумкового контролю розміщено на платформі MOODLE або Teams.

6.3. Критерії оцінювання теоретичної частини

Максимальна кількість балів, нараховується за правильну, повну (наведено приклади) та конкретну відповідь (еталонну) на запропоноване питання, відсутня інформація, яка опосередковано відповідає суті питання тощо.

6.4. Критерії оцінювання практичної частини

Відповіді на практичних заняттях.

Максимальна кількість балів – 48, де кожне практичне заняття оцінюється балом 5 +1 бал за роботу на заняттях; в оцінку враховується відповіді на питання плану практичних занять, наведені приклади текстів, виконані додаткові завдання.

Контрольні тестові роботи.

У кожній контрольній 20 тестових завдань з трьома варіантами відповідей, правильна відповідь оцінюється **0,5 бала всього 10 балів.**

Написання реферату оцінюється **20 балами**, виголошення повідомлення **12 балами**. Студент мусить ґрунтовно розкрити запропоновану йому тему з посиланням на дослідників та сучасні студії, з власними коментарями творів авторів, правильно оформивши роботу.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка». http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/System_of_prevention_and_detection_of_plagiarism.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4 Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може опротестувати виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.5. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Про

відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту і завчасно.

За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням з керівником курсу.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

7.1 Базові

1. Антологія світової літературної-критичної думки ХХ ст. / за ред. М. Зубрицької. 2-е вид. видання. Львів : Літопис, 2001. 832 с.
2. Клочек Г. Синергія літературного твору: навчальний посібник з магістерського курсу теорії літератури. Кіровоград, 2018. 240 с.
3. Марко В.П. Аналіз художнього твору: навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2013. 280 с.
4. Пахаренко В.І. Секрети мистецтва слова. Київ: ВД «Освіта», 2023. 408 с.
5. Скорина Л.В. Аналіз художнього твору: Навчальний посібник для студентів гуманітарних спеціальностей (філологія, літературна творчість, журналістика). Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2013. 424 с.
6. Ференц, Н. С. Теорія літератури і основи естетики [Текст] : навчальний посібник. Київ : Знання, 2014. 511 с.

7.2. Додаткові

- 1.
2. Безпечний І. Теорія літератури. Київ: Смолоскип, 2009. 388 с.
3. Біляцька В. Український роман у віршах на сучасному етапі: стан та перспективи розвитку. *Філологічний часопис*. 2023. Вип.1 С. 136–148.
4. Біляцька В.П. Художній простір баладної епіки Василя Марсюка. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2021. Т.32 (71). №4. Ч2. С. 204–209.
5. Біляцька В. «Малюнки долі» Ігоря Забудського: жанрові «знаки» циклізації. *Issues of modern philology in the context of the interection of languages and cultures*. Venice, Italy, 2019. Р. 8–11.
6. Біляцька В. П. Жанрові та поетикальні контамінації сучасних романів у віршах. *Літератури світу: поетика, ментальність і духовність* : збірник наукових праць. Кривий Ріг : ДВНЗ «Криворізький національний університет», 2017. Вип. 9. С. 12–24.
7. Бовсунівська Т.В. Жанрові модифікації сучасного роману. Харків: Діса плюс, 2015. 368 с.
8. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: Підручник. Київ: Либідь, 2005. 460 с.
9. Дзюба І.М. З криниці літ: У 3-х т. Київ : Вид. дім: «Києво-Могилянська академія», 2007. Т.3. Літературні портрети. Зі спогадів. 880 с.
10. Іванишин М.В. Дискурс національної ідентичності в українському постколоніальному літературознавстві. Монографія. Дрогобич: Посвіт. 2015. 207 с.
11. Історія української літератури. У 3 томах. Том 3. ХХ - поч. ХХІ ст. / упор. В. Кузьменка. Київ : Вид-во Академія. 2017. 544 с.

12. Качуровський І. Генерика і архітектоніка. У 2х кн. Київ: ВД «Києво-Могилянська акад.», 2005. Кн.І, 382 с., Кн.ІІ 376 с.
13. Качуровський І. Строфіка. Фоніка. Метрика. Підручники. Київ: Либідь, 1994.
14. Клим'юк Юрій. Лірика Івана Франка як система жанрів. Чернівці: Рута, 2006. 406 с.
15. Ковалів Ю.І. Жанрово-стильові модифікації в українській літературі: монографія. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2012. 191 с.
16. Козлик, І. В. Теоретичне вивчення філософської лірики і актуальні проблеми сучасного літературознавства: Монографія. Івано-Франківськ: Поліскан; Гостинець, 2007. 591 с.
17. Копистянська Н. Х. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства. Львів: ПАІС, 2005. 368 с.
18. Костенко Н. В. Українське віршування ХХ ст. Київ: Либідь, 1993.
19. Література. Теорія. Методологія: Пер. з польськ. С. Яковенка / Упор. і наук. ред. Д. Уліцької. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. 543.
20. Пахаренко В.І. Основи теорії літератури. Київ: Генеза, 2009. 296 с.
21. Поліщук Я. Література як геокультурний проект: монографія. Київ: Академвидав, 2008. 304 с.
22. Ткаченко О. Українська класична елегія. Монографія. Суми : СумДУ, 2004. 256 с.

РЕСУРСИ

1. Дніпровська міська бібліотека <http://www.library.dp.ua/>
2. Науково-технічна бібліотека НТУ «Дніпровська політехніка» <http://lib.nmu.org.ua/>
3. Національна бібліотека України імені Володимира Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
4. Національна парламентська бібліотека України <https://nlu.org.ua/>
5. Львівська національна наукова бібліотека імені Василя Стефаника <http://www.lsl.lviv.ua/index.php/en/main2/>
6. <http://diasporiana.org.ua/>
7. «Критика» ([https:// krytyka. com. ua./](https://krytyka.com.ua/))
8. «Читомо» ([http:// www. chytomo. com. ua./](http://www.chytomo.com.ua/))
9. «Літакцент» ([http:// litacent. com. ua.](http://litacent.com.ua/))
10. «Букмоль» ([http:// bokmal. com. ua./](http://bokmal.com.ua/))